

ה'בית

משפיעים לדורות

בעקבות גדולי משפיעי חב"ד

בהיכל הישיבה שררה המולה גדולה. עשרות חסידים ובראשם הרבי שבו ממסע הלוויה, נטלו את ידיהם ונכנסו פנימה כדי לומר שבע פעמים "יושב בסתר", כנהוג. הדבר היה לפני כ-120 שנה, בהיכל הגדול של ישיבת 'תומכי חמימים' בעיירה ליובאוויטש, בצלו של כ"ק אדמו"ר הרש"ב ז"ע.

באותה שעה הצטנף לו באחת הפינות תלמיד שהיה שקוע עריץ בתפילה שחרית אף שהיה זה כבר עיצומו של יום. הלה כלל לא הבחין בתכונה סביבו עם כניסתו של הרבי.

הרבי התיישב מול ארון הקודש החל לומר "יושב בסתר", בעורו מחליף את מקום ישיבתו בכל עת שהחל לומר שוב את המומר מחדש, פעמיים ישב במזרח האולם הגדול, פעמיים בדרומו ופעמיים בצפונה, ופעם אחת במערב.

בהילוכו הגיע הרבי למושב סמוך למקום בו ישב הבחור והתפלל, הרבי התבונן בו ובתפילתו, אבל הבחור שנודע בשם 'דוד' הורודוקער לא הרגיש כלל בכואו ובצאתו ואף שעיניו היו פקוחות, לא ראה מאומה ולא הבחין בהמולה סביבו כלל. כולו שקוע בתפילה מתוך דבקות נפלאה.

הביט עליו הרבי, אחר פנה אל הסובבים ואמר: "לזה אני מתבונן, כך צריכים להתפלל", ויש הנורסים שאמר אז: "דוד היא עבודה תמה לבינוני", בלשון הכתובה על מדרגת הבינוני בספר התניא קדישא.

זהו סיפור אופייני על דרכו בקודש של הגאון החסיד רבי דוד קיבמן מהורודוק, שהיה סמל ורוגמה לעובד ה' מופלא, 'עובד' כזה שהתמרות העצמות באורח חייו מבחוף לא נגעו ולא פגעו בדמותו

הפנימית, בין בשבתו בישיבתו, בין בכהונתו כרב בעיירה וועטקא ובין בימי הזעם בהם נדרף על גופו ולקה בבריאותו. מעולם לא פסק מתפילתו ודבקותו מהתבוננות ברעיונות החסידות עד כדי התנתקות מכל הסובב אותו.

שייף עייל, שייף נפיק

העיירה הורודוק שכרוסיה הלבנה נחרטה בתולדות החסידות כמקום מושבו של הרש"ב רבי מגדלי זצוק"ל, הלא הוא הרש"ב רבי מנחם מנדל מוויטבסק מגדולי תלמידי המגיד ממעורטש שעמד לימים בראש עליית החסידים לארצנו הקדושה. החסיד רבי דוד קיבמן נולד בעיירה זו בשנת תרמ"ד לערך במשפחה חסידית, ונקרא שמו בישראל מנחם מענדל דוד, כאשר שמו כולל את שם הצדיק שהאציל מהדוד על הורודוק מאה שנים קודם לכן.

עם זאת לא גדל הנער דוד בדרוכי החסידות. בילדותו למד יחד עם אחיו גמרא רש"י ותוספות אצל מלמד שנהג להזהירם מלהתחבר אל התסידים. בהגיעו למצוות כבר ישב לבדו בבית הכנסת שבערש הולדתו והגה בתורה בעיון והתמורה רבה. ההעמקה הייתה לו טבעית משום שבטבעו היה בעל 'מרה שחורה', מובדל מהעולם, מופרש מאנשים. בהתמרותו וכשרונותיו רכש בקיאות וידיעה עמוקה בארבעה טורים ובשולחן ערוך במשך שנים ספורות, עד כי בגיל 15 או 16 כבר הוסמך להוראה בכל חלקי השולחן ערוך על ידי רבני הסביבה.

באותה עת הגיע לאזני שמע הישיבה החדשה שהוקמה בליובאוויטש ובשנת תרנ"ט חבש את ספסליה יחד עם עילויים רבים מכל קצווי ארץ. רבים מהתלמידים הגיעו לישיבה זו כדי להתעלות בלימוד הגמרא והפוסקים; אך מייסד הישיבה,

כ"ק אדמו"ר הרש"ב ומנהלה הרוחני, בנו כ"ק אדמו"ר הרי"ץ, הציבו מטרה עיקרית בהקמת הישיבה - להעמיד דוד של מחונכים לעבודת ה' בדרוכי החסידות ולשם כך ייערו 'סדר' לימוד מיוחד לתורת החסידות.

כאשר הגיע ר' דוד הורודוקער לישיבה, הודיעו לו כי מלבד שמונה שעות לימוד הנגלה יש סדר לימוד חסידות בן ארבע שעות מדי יום. טיבה של תורת החסידות היה זו לו ולכן החליט דוד הצעיר כי בשעות אלו יחזור במחשבתו על מה שלמד במשך היום בשי"ס ופוסקים. כאשר החל ה'סדר' המרובר, סגן את הגמרא בא-חשק ונטל לידיו את ספר החסידות. למעשה, די היה לו בלימוד שורות מעטות מספר החסידות והלימוד שבה את לבו. מאז, חילק את שקדנותו בין לימוד הנגלה לבין לימוד החסידות.

במשך כעשר שנים למד ר' דוד בישיבה הליובאוויטשאית, בה עוצבה דמותו החסידית ושמד למד להתמסר לגמרי למחשבות קודש ועיון מעמיק בתורה ובחסידות, תוך כדי הינתקות מוחלטת מן הסובב אותו. לימוד החסידות וההדרכה שקיבל בישיבה, גרמו למהפכה בתפיסת עולמו של ר' דוד עד שנעשה ל'עובד' מפורסם.

ומהו 'עובד'? אדמו"ר הרש"ב ערר תפילה באריכות רבה, תוך התבוננות בענייני חסידות, העמקה באחרות ה' ומאמץ להתעורר ברגשות של אהבת יראת ה'. תלמידים נבחרים אשר עשו כבוד דרך ארוכה בלימוד החסידות והשקיעו גם בעבודת המידות, היו נכנסים ליחידות' בתורו של הרבי לקבל את הנחיותיו כיצד להתפלל.

ה'עובדים' היו מאריכים בתפילת שחרית, ואילו ר' דוד, כל תפילה אצלו הייתה 'עבודה' אלוקית אמיתית, כאשר היה שקוע בכל רמ"ח ושס"ה בתפילה והיה מנותק לחלוטין מעולם הזה, כאשר לפעמים עינו פקוחות ונראה כאילו מבט לנקודה מסוימת

שביני אור מתולדותיו של הגאון החסיד רבי דוד הורודוקער, מפארי הישיבה הגדולה בליובאוויטש ומגדולי רבני רוסיה בימי הזעם • 'עובד' מופלא מנעוריו, בצילו של כ"ק אדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש אשר העיד עליו כי הוא במדרגת 'בינוני' שבספר התניא, ואף התבטא כי "דוד מסוגל לתת דין וחשבון על כל מחשבה, דיבור ומעשה שלו" • במלאות שמונים שנה לפטירתו

הרב לוי יצחק הולצמן

הנמצאת מול עיניו, אך לאמיתו של דבר אין הוא רואה ושומע מאומה מהנעשה סביבו.

משל לתשוקה לחסידות

תפילתו של ר' דוד הותירה רשם מיוחד על רעהו לספסל הלימודים, רבי נחום שמריהו ששונקין, מגדולי רבני חבי"ד ברוסיה ובגרוזיה, ולימים בעיר הקודש ירושלים. בזיכרונוהיו מתקופת הישיבה בליובאוויטש מתאר הוא בשפתו הציונית את שיחם ושיגם של הבחורים העובדים שתפילתם והנהגתם הייתה לשם דבר, בהם ר' דוד:

"באולם הגדול כבר התחילו ללמד וכבר שומע אתה קול תורה אריר מהמון התלמידים הלומדים בשקידה ופה באולם הקטן עומדים מספר מספרים של תלמידים ופניהם אל הקיד, מתפללים מקורות לבם. עמדתי משתאה ומחריש ומסתכל בהם ואיני יודע מה מקום לתפלתם זאת אחרי שכבר נגמר סדר התפילה כי מעולם לא ראיתי כזאת.

"מכל הצעירים העובדים המאריכים בתפלתם שעמדו ליד הקיר והתעמקו במחשבתם, הצטיינו שניים מהם, אשר עליהם שמתי עין עיוני ביותר, והמה ש'שילם דיסנער' ו'דוד הורווקער'. אל יתרעמו הקוראים עלי שאיני מבחירם בתואר הראוי להם, כי הלא בליובאוויטש עסקין, וליובאוויטש בטבעה וחושפה החסידות לא הורגלה ולא אהבה ואורכה הרחיקה את התארים. בליובאוויטש היו קוראים כל אחד רק על שמו ושם עירו - שילם היה מהעיריה דיסנע ולכן קראוהו שילם דיסנער; ודוד היה מהעיריה הורווקער וקראוהו דוד הורווקער. "ישניהם בעלי העמקה גדולה, אך מה רב ההבדל ביניהם: דוד ישב לו על הספסל מוכתר בחפילו, מתענע, עיניו עצומות ויושב לו ומתעמק בתפילה שעות ארוכות. לדידו לא היה הברל בין ההעמקה בלימוד להעמקה בתפילה. רק כזה שפה עיניו עצומות ושם עיניו פקוחות, ולא היה קשה לו ההעמקה, אורכה ההעמקה טבעית היא לו משום שהיה בטבעו מוכבל מהעולם, מופרש מאנשים, התנזרות מוחלטת מכל הוויות דהאי עלמא, לא הסתכל ולא ידע מעולם בצורתא דווא, והעמקה הייתה לדוד לעונג נפש.

"בחסקן הרב בתורה, התמדתו ושקידתו בלימוד רכש לו עוד לפני בואו לליובאוויטש את הארבעה טורים וחלקי שולחן ערוך בידעה עמוקה. וכאשר רכש לו ידיעה עמוקה בתורת החסידות, היה מתעמק בה הן בלימוד והן בתפילה. לא כן היה שילם דיסנער. הוא היה בעל מרה לבנה בטבעו וההעמקה באה לו ביגיעה עצומה. קשה היה עליו להתעמק, קשה היה לו לרכוש מחשבותיו. הוא היה עומד והיה ניכר עליו שמייגע ומטריד את מוחו במאוד, אבל ברוב עמל ויגיעה הרגיל את נפשו כזה.

"דוד היה בטבעו איש מוכבל בכל עיניו, במחשבתו, בדבורו ובמעשיו,

ועבודתו הייתה כוללת וניכרת עליו. פעם אחת התבטא שהלוואי הייתה לו תשוקה לחסידות כמו שיש תשוקה לקרא עיתון, וכשאמרתי לו שכמדומה מעולם לא ראה עיתון, ואיך ידע הוא מהתשוקה? אמר לי: הן אמנם לי אין תשוקה כזאת, אבל ראיתי איך העולם משתוקק לך בתשוקה עזה ולכן אני מחברך שתהיה לי תשוקה כזאת לחסידות.

"על דוד אמרו ששומר 'מחשבה דיבור ומעשה' הוא. 'יתירה מזו, החשיבהו בחזקת 'בינוני' שבתניא".

הטבר החדש על דמותו של רבי דוד הורווקער

"ידעתי כי ר' דוד סובל רעב ובכל זאת חושב - חסידות; לא על לחם וחמאה, אלא רק על אלוקות. והוא מתפלל באריכות. אני זוכר את עיניו המהורהרות שהביטו בך אבל נדדו לאיזה מקום אחר"

על ר' דוד ור' שילם, התבטא אדמו"ר הרש"ב כי בשניהם הוציא את היק"ן מהשקעתו בהקמת ישיבת תומכי תמימים, ואילו כל שאר התלמידים הם רוח נקי.

בן בית בהיכל

לר' דוד הייתה זכות מיוחדת, להיכנס לאדמו"ר הרש"ב ליחידות: ללא תור וללא

המתנה. בכל עת שרצה לבקש עצה בכל העניינים הרוחניים שלהם היה זקוק, בלי להצטרך לבקש רשות אפילו מהמשמשים בקודש, היה דופק על דלת חדרו, וכשהיה שומע את הרבי קרא 'אריץ' (להיכנס), היה נכנס פנימה.

בתור שכזה, קיבל הדרכה ישירה ומיוחדת בכל סבוקשיו הרוחניים. המשפיע רבי חיים שאול ברוך הנדיר את ר' דוד כ'בן בית' אצל הרבי הרש"ב.

באופן נדיר ביותר אף נסמך הוא להוראה על ידי הרבי עצמו, בכתב היסמיכה כתב אדמו"ר הרש"ב 'ידיש לסמוך על הוראתו', וכך אף נהג למעשה לימים בעת שר' דוד שימש ברבנות ויעצקא במקרה בו התחולל פולמוס בין רבני הסביבה בדבר כשרותו של מקוה טהרה בעיר הגדולה הומיל הסמוכה. דעתו של ר' דוד הייתה שונה משאר הרבנים, אך הרבי אמר כי יש לציית להוראתו. על פי הוראת אדמו"ר הרש"ב אף קיבל סמיכה מהגאון הגדול הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב רבה של חברון ובוכרה, אשר היה שוהה תקופות ברוסיה ובוכרה, ומגיע גם לליובאוויטש, ובאותם ימים נבחן אצלו ר' דוד הורווקער.

בהגיעו לפרקו הקים את ביתו עם גבי בת שבע רייזא לבית איטנין, וקבע את מקום מגוריו בעיירה ויעצקא בה מונה לרב העיירה. תחילת דרכו ברבנות לא הייתה טובה בשושנים, והיה עליו להתמודד עם מחנות שונות בקהילה שמנתה למעלה משבעת אלפים יהודים. מסופר כי כאשר התפלמס איתו משכיל חובב לשון התנ"ך, שאל אותו ר' דוד אם הוא יודע מזה פירוש הביטוי במרכות קריאת שמע של שחרית "פינת צבאי קדושים".

החברר כי על אף בקיאותו בצחות הלשון לא ידע הלא את פירוש המילים, או אז הראה לו רבי דוד שבספר שופטים ועוד נמצאת המלה "פינות" במשמעות של קצינים ומנהיגים. מעשה זה דומה העצימו את הערכת הציבור כלפיו כמי שיכול להלך נגד רוחו של כל אחד.

בחפקדו הרבני גילם ר' דוד את העז החסידי שתומכי תמימים נטעה בתלמידיה. סיפר המשפיע ר' מענדל פוטרפס זצ"ל: "הקצבים במקום מגוריו של ר' דוד היו אלימים מאוד, ופסיקה הלכתית בניגוד לרצונם, היוותה סכנת נפשות. פעם הביא אחד מהם לר' דוד בהמה לבדיקה וכשפסק לאיסור, שלח הלה את ידו לגרזן, כרמו ארזות הצפי לר' דוד עקב פסיקתו. הסיר ר' דוד את כובעו ואמר: יכול אתה לערוף את ראשי, אולם הכהמה טרפה".

ומעניין לעניין, בהשפעתו הרוחנית על צאן מרעייתו, העניק ר' דוד דוגמה מטבע הבחמות לאופן השפעת לימוד החסידות. היה זה כאשר פנה אליו יהודי שהחל ללמוד חסידות וטען שלראובנו נראה שהלימוד אינו משפיע על נפשו. השיב לו ר' דוד במשל: כפרי אחד ראה שפרתו של חברו נתנת יותר חלב מהפרה שלו, הוא הבין שסיבת הדבר היא המון המשוכה שהפרה מקבלת, והחליט לשאול את חברו ממה פרטו ניוונה. אמר לו חברו: אכן, אני נתן

דרנתם הרוחנית של יחירי סעילה

בנוף המאמר מחברים דברי אדמו"ר הרשי"ב כי ר' דוד הגיע למדרגת 'בינוני' שבספר התניא. כוננת הרבנים: בתניא מברר כי מלבד המשמעות הפשוטה של התארים 'צדיק רשע ובינוני', כמתייחסים לריבוי מצוות או עבירות, יש משמעות פנימית לתארים אלו המוכחת מדברי חז"ל, לפיה 'בינוני' הוא יהודי המצוי במצב בו מופך אצלו לעבוד עבודה, אף שעליו להתמודד עם יצרו ואינו בדרגת 'צדיק' שכבש את יצרו ואינו מצוי במלחמה נפשית תמידית. מכאן נובע גם הדגש המיוחד בעולם החסידות על עבודת התפילה, שכן כאשר הבינוני מתבונן בגדלות הבורא ועוסק בתפילה, הוא דומה לצדיק כי באותה שעה היצר הרע כושף ואינו מפריע לו.

בעל התניא קובע בספרו כי 'הבינוני' היא מידת כל אדם. הכוונה היא שכל יהודי, אם ישקיע עצמו בעבודת ה', יעבוד על מידותיו, יתייגע בלימוד גולה וחסידות, יקפיד על כל פרט של כל מצוה ויהיה זהיר בתכלית בכל מחשבה, דיבור ומעשה, יוכל להגיע למידת הבינוני. אך למעשה כמותן דרושה יגיעה רבה לשם כך, ולכן התואר 'בינוני' נחשב בחסידות חביד לתואר מופלא ומיוחד ביותר.

'בינוני' הוא השם המופיע באותיות זהב על כריכת הספר העוסק בתולדותיו של ר' דוד הורוויקער, שיצא לאור לאחרונה ע"י ר' יהושע אשר פוגלמן, בעריכת ר' שניאור זלמן ברבי, ובו נעזרו בכתיבת מאמר זה.

רבות לחיזוק מצבם הרוחני של בני הקהילה, ביחוד בעת בה התכנסו השמים בעבים והמגף הסובייטי החל לדרוס כל דבר שבקדושה. באותם ימים אפלים דאג ר' דוד לחינוך ילדים במחתרת ולהחזקת מוסדות הוראת תורה והדרכה.

בוועטקא נולדו לר' דוד ולרעייתו ארבעה בנים: חיים משה - נפטר בילדותו, ר' שניאור זלמן, ר' אברהם ור' שלום דובער. שלושתם גדלו עם השנים לחסידים עובדי ה', ולהם צאצאים רבים התולכים בדרך התורה והחסידות.

ככל שגברו רדיפות הקומוניסטים את הרבנים, הלכה והתהדקה עניבת החנק סביב ר' דוד, עד כי בשנת תרפ"ט נמסר לו כי הרשעים מבקשים לשים יד עליו וסכנת חיים מרחפת על צווארו. לכן נאלץ לעזוב את עירו ורבנותו וגם את היחודי המתורתי שהחזיק, בו למדו באותם ימים 66 נערים על טהרת הקודש.

בגודריו עבר תחילה לעיר הסמוכה הומיל, בה כיהן כרב והשפיע רבות על היהודים בכלל והחסידים בפרט. אך כעבור מספר שנים פשטה המשטרה החשאית על בתי החסידים ומלאכי הרשע הגיעו גם לכיתו של ר' דוד, אך משראו את מראה פניו הקורנות, נבהלו ויצאו כלשמות שכאו. עם זאת מכיון שאין לסמוך על הנס בעתיד, נאלץ לברוח למוסקבה, וממנה התגלגל בגודריו בין כפרים ועיירות עד שהגיע לעיר קורסק בה כיהן כרב עד מלחמת העולם השנייה.

ביכר ליום

בתקופת המלחמה נסו ר' דוד ובני משפחתו מאימת הנאצים המתקרבים, ונסעו ברכבות לעבר אוברקיסטן בה התקבצו חסידי חביד רבים, אלא שברוך אירעה טרגדיה: רעייתו נבי בת שבע ריחא לקתה בזיהום חמור, והנך כזי הנסיעה ברכבת השיבה את נשמתה לבוראה, ולראבון לב לא ניתן היה להביאה לקבר ישראל.

ר' דוד ובני משפחתו הגיעו לעיר סמורקנד בה

ר' דוד אדמו"ר הרשי"ב ז"ע

כעבור מספר שנים פשטה המשטרה החשאית על בתי החסידים ומלאכי הרשע הקומוניסטים הגיעו גם לביתו של ר' דוד, אך משראו את מראה פניו הקורנות, נבהלו ויצאו כלעומת שבאו

לה סוג מסוים של תבואה שהוא משובח יותר. הכפרי הראשון לא השתהה דקה מיותרת, מיהר לגשת אל הפרה שלו ונתן לה לאכול מהסוג המשובח של התבואה. מיד אחר כך נעמד הלה עם כלי החליבה כדי לחלוב אותה ולראות אם התבואה המשובחת אכן משפיעה על טיב החלב של הפרה שלו. כשראה שהרבר לא מביא לתוצאות בחליבה, ניגש שוב לחברו בטרוניה, 'אינני מבין מה ההבדל בין הפרה שלי לפרה שלך', אמר, 'הפרה שלך אכלה תבואה משובחת ומגיבה חלב משובח, ואילו לפרה שלי זה לא מועיל כלל'.

השיב לו חברו: כששאלת אותי 'על מה הפרה שלך חיה?' ענית לך שפרתי חיה על הסוג המשובח של התבואה. כלומר, לאחר שבמשך תקופה ארוכה ניוונה סתבואה מסוג זה, הרבר אכן השפיע על טיב החלב שלה.

הנמשל: על מנת שלימוד החסידות אכן ישפיע על האדם הלומד, יש לעשות זאת באופן ממושך ועמוק ולא די בניסיון קצר ובהעדר יגיעה. עד מהרה הכירו כל בני העיר בגדלותו והתייחסו אליו כאל איש אלקים קדוש. ואכן, במשך עשרות השנים בהן כיהן ברבנות, המשיך בורכו בעבודת ה' והיה עוסק יום יום שעות רבות בעבודת התפילה, מבלי שישים לב לנעשה סביבו.

על אף עיסוקו בעבודתו הרוחנית לעצמו פעל

תקופת סמרקנד בעט סופר

ליד הרלת עמר משהו ששימש כמיטה לר' דוד; עמר שולחן קטן, שהתגבר כל הזמן - כיוון שרצליז היו עקומות או בגלל שרצפת החימר היתה מלאה בליטות ושקעים. שניים או שלושה שרפרפים היו מפורזים בחדר - זה היה כל הריהוט, אם לא מחשיבים ארזו אחזקי ישן תצבעוני שהכיל דברים שונים, מכוסה בחתיכת בר קרועה. והיה שם שקט, מאוד שקט.

בנו של ר' דוד, בתור מבוגר, עמר ופניו אל הקיר ובידו ספר או סידור והתנעע קלות. התפלל? למד? מי יודע? הייתי "עסוק" עם ר' דוד. הוא ישב על ה"מיטה" שלו, כמוזכר, בעיניים מעורפלות, וחשב חסידות - אף בדמיונות הילדותיים שלי תיארחי לעצמי ש"לחשוב חסידות" של ר' דוד זה יותר מיוחד ושונה מסתם מחשבות של אנשים.

בימים החמים מאוד בסמרקנד, היה ר' דוד יושב בדבקות עם התפילין

של ראש ושל יד, אך ללא טלית. היה יושב כאסור בכבלים, ללא גיע, לא רואה ולא שומע מה קורה מסביבו, אפילו לא כשהשתוללת והרעשתי בכזונה שישמעו.

לא פעם הייתי היחיד מהמגין שנשאר אחרי התפילה בחדרו של ר' דוד. ראשית, כי לרוב "לא חיכתה לי" ארוחת בוקר בבית אחרי התפילה. ולפעמים הציקה לי המחשבה הטורדנית יום ולילה אודות חתיכת לחם או תפוח אדמה - האורז המלא בדבקות שקטה בדי אמותיו של ר' דוד, הנים באופן מרז את המחשבות על הרעב ודגש הרעבתנות.

ליד הכמו-מיטה של ר' דוד עמד כד אחזקי רחוב עם מים בהם הושרה סלק סוכר לבן. למה סלק? ולמה שרזי? מי יודע? אבל כן ידענו אז, שהסלק המתוק הוא מאכל טוב ברעב התמיד. כד זה גייה אותי לעתים קרובות ועורר את הרעב התמידי שלי.

ונשארתי גם בגלל סקרנותי הצוה, אפילו בימים המרים ההם: חיכיתי וחיכיתי - אולי ר' דוד יסיים "לחשוב חסידות" ויתחיל להתפלל. מאוד רציתי לשמוע איך הוא מתפלל. שמעתי אומרים, שתפילתו של ר' דוד היא משהו מיוחד; תענוג לאין שיעור! אבל כמעט אף פעם לא הצלחתי לחכות. פעם אחת אפילו נרדמתי תוך כדי המתנה, וכשהתעוררתי מצאתי את ר' דוד בדבקות בדיוק במקודם.

הסופר החסידי ר' יהושע דובראווסקי ז"ל אשר שזה נכנר בסמרקנד, פרסם לימים זכרונות ציוריים מהחיים התסידיים בחלואות התקופה הזאת, והנה תיאור האותנטי משהו במתיצת ר' דוד הורדוקער בשנותיו האחרונות:

היו ימים בהם הלכתי להתפלל במגין המרוחק, ברחוב ד'נאןסקע. הייתי רוצה ללכת לשם לעיתים קרובות יותר - אך לא היה לי די אומץ לכך. ובעיקר אם היה גשום, בוצי, ולא יכולתי לעשות את הדרך הזאת בערדלי הקרועות שהיו קשורות בחבלים (נעליים כבר זמן לא היו לי; בבית הלכתי יחף, ובחורף נעלתי מין מנעלים העשויים חבל כוהנה קלוע - אחת ההמצאות החשובות ביותר בסמרקנד של שנות המלחמה).

הלכתי לשם כדי להתפלל במגין של ר' דוד - לא בגלל המגין, אלא בגלל ר' דוד. והתפלאתי על עצמי שרציתי לראות איך חסיד אמיתי מתפלל, ואיך חסיד אמיתי סובל

רעב. והחידוש הגדול ביותר: שמעתי וידעתי כי ר' דוד סובל רעב ובכל זאת חושב - חסידות; לא על לחם וחמאה, אלא רק על אלוקות, ובאריכות. הוא מתפלל - עוד יותר באריכות! אני זוכר את זקנו הארוך והלבן של ר' דוד. אני זוכר את עינו המהורהרות, השמימיות, ואת פניו החיוורות, המאירות, שהביטו כך, אבל נדדו לאיזה מקום אחר, ולא כונו אליך. ראיתי אותו בשנות הרעב בסמרקנד, לפני שהטיפוס ומחלת הרעב הפילו אותי חצי-חי לתורשים ארוכים. אתר-כך ראיתי אותו פעמים ספורות לפני פטירתו.

ר' דוד גר אז ב"באלקנא" - עליית גג חרבה מחימר, שבקושי טיפסו אליה במדרגות עץ מהפוררות. זמן מסוים התקיים באותה עליית גג של ר' דוד מגין, ולפעמים הייתי בא לשם לומר קריש אחרי אבי ואחותי. הייתי לעתים קרובות מתפלל לעצמי: איך עולה ר' דוד על מדרגות מעוקמות שכאלה, שצעירים ובריאים ממנו בקושי טיפסו עליהן. כבר אז ידעתי, שמעתי, שר' דוד הורדוקער הוא חסיד נעלה מאוד, עובד נדיר - מבין חסידים בני עליה הספורים. היכרותי הקרובה אתו היתה בחפילה (ליחור דיוק: בהכנות לחפילה) ו... בזמן האוכל.

אחרי שהמגין סיים את התפילה, נשאר ר' דוד לשבת מהורהר, ברכיקות. בעליית גג החימר היה מאוד ריק ומאד שקט. כפינה בצד

לרכישה בארץ הקודש

הפצה ראשית: חוק הוצאה לאור

קה"ת כפר חב"ד

היכל מנחם ירושלים

חב"ד שופ

מלכות הרה"ג הרה"ח
ר' דוד הורדוקער

בינרני

תולדות הרב ר' דוד הורודוקער
ר' דוד הורודוקער

ידיעת אשר מילרן

לרכישה און-ליין בארצות הברית

בסד

מרכז סתם קראון הייטס

ספרים דיילס

גרינפלד

ישיבת תומכי תמימים בליבאווויטש

שרר באותם ימים רעב כבד, כתוצאה מהגעתם של מאות אלפי פליטים לאזור מאימת הכיבוש הנאצי. אך אחד מנגידי העיר, איש חסד בשם ר' אברהם בורוכוב, העריך את ר' דוד ודאג להביא לו מידי יום אוצר יקר מפז באותם ימים: כיכר לחם.

"לאבא היה קשר מיוחד במינו עם ר' דוד הורודוקער", שח בנו ר' דוד בורוכוב. "אבא לא הסביר מדוע, אבל ניתן לשער, שהרי ר' דוד היה אכן חסיד מיוחד במינו. למרות שהיו עוד חסידים נעלים בסמרקנד, אבל ר' דוד בהחלט היה משהו אחר לחלוטין. מידי יום ביזמו, אבא הביא לר' דוד כיכר לחם, וכאשר נפטר כעבור שנים, נטל על עצמו את עלות הקמת המצבה ועריכת יארצייט מידי שנה לר' דוד".

בשלהי תורף השיג ר' דוד לקה בליבו התאושש, אך ביום רביעי ט' בניסן השיג לקה שוב בהתקף לב וכוחותיו לא עמדו לו, והוא השיב את נשמתו לבוראה בן ניט שנים. למחרת התקיימה הלוויה המונית בהשתתפות בני משפחה, חסידים ויהודים נוספים, והוא נטמן בבית החיים בסמרקנד.

שביבי אור

בעת התודעות חסידית, בה נכתו ר' דוד הורודוקער ור' זלמן משה היצחקי שנודע בחריפותו וישירותו, נסובו הדיבורים אודות מידת האמת. ללא גיטויים, פנה ר' זלמן משה אל ר' דוד בשאלה נוקבת: "דעמענס אמת איז מער ריכטיג, מיין אמת אדער דיין אמת?" (האמת שלי מי נכונה יותר - האמת שלי או האמת שלך?). נענה ר' דוד: "גישט דיין אמת איז דער אמת, און גישט מיין אמת איז דער אמת, נאר דער אמת וואס שטייט אין סידור ראס איז דער אמת". לא האמת שלך היא האמת, ולא האמת שלי היא האמת; רק האמת הכתובה ביסידורי היא האמת.

רגיל היה ר' דוד לפרש את דברי הרמב"ם שהחזרה בתשובה צריכה להיות עד כדי שייציר עליו יודע העלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, וכי מגיין יודע האדם מה העיר עליו הקביה, יודע העלומות? וכי אליהו הנביא בא וגילה לו זאת?

"אלא בהכרח לומר שכונת הרמב"ם היא ליודע העלומות מסוג אחר", היה ר' דוד אומר, "הכוננה היא לאדם עצמו, שהוא ורק הוא יודע מה בעלומות לבו, וכאשר הוא יוכל להעיד כך על עצמו, יוכל או גם הקביה להעיד עליו "שלא ישוב לזה החטא לעולם".

אחד מהחסידים שהתחממו לאורו של ר' דוד היה הגאון רבי זלמן ליב אסטולין זצ"ל, ששח אמרה נאה בשמו על הכתוב בפרשת בא "ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה'": "לא תמיד יודעים אנו עבודת ה' מהי", אמר ר' דוד. "פעמים שעבודת ה' נעשית דווקא ברכבים שנראים רחוקים מעולמו".

"רוגמה לדבר, ידיעת התאריך בלוח הנויים בו חלים חגי ישראל נראית ליהודי ירא שמים ענין של תולין לגמרי, אמנם בימינו כאשר הרבה יהודים אינם יודעים לראבטנו את התאריך היהודי וכאים להתעניין אימתי יחול פסח או סוכות או ראש השנה - אם נאמר להם את התאריך העברי לא יהיה בכדי שום תועלת, שכן הם לא ידעו מתי חל יום זה ויחללו יום טוב; אך כאשר התאריך הלועזי של הימים טובים יהא שגור על לשוננו נוכל לומר לכל יהודי: זכור! בתאריך זה אסור לאכול חמץ, בתאריך פלוני חל יום כיפור, וכן הלאה. כך מועילה ידיעה זו לעבודת ה'".

הרכבים מסחישיים את עוצמת מסירותו של ר' דוד למצב הרוחני של זולתו בימים ההם, בהם נדרש לצאת לגמרי מעולמו הרוחני הנעלה והמובדל ולרדת לחייו דהאי עלמא, אך בידעו כי זו עבודת ה' הנדרשת ממנו התמסר לכך בלב שלם. ■